

G. A. OLSEN

En Skotte.

(Sluttet.)

Endnu før sin Død oplevede han Bartholomæusnatten, i hvilken en stor Mængde franske Protestanter myrdes paa Hoffets Foranledning. Han lod sig føre op paa Prædikestolen. Her samlede han sine sidste Kræfter, tordnede mod den grusomme Pavestol og nedkaldte Himlens Hævn over Kongen af Frankrig, den falske Forrædder, som havde givet sit højtidelige Løfte og brudt det. Derpaa vendte han sig til den franske Gesandt de Croc og opfordrede ham til at sige til sin Herre, at Dommen imod ham var forkyndt i Skotland, og at Guds Vrede hverken skulde vige fra ham eller hans Hus, dersom der ikke fulgte Anger efter denne afskyelige Daad. Hans Navn skulde være evig brændemærket for Efterverdenen, og ingen af hans Efterkommere skulde regere sit Kongerige i Fred.

Frankrigs Gesandt klagede over denne Fornærmelse mod hans Herre og forlangte, at man skulde paabyde Prædikanten Tavshed, men den Afsky man følte over hele Skotland overfor det gruelige Blodbad var saa stor, at Regenten ikke blot tilbageviste Gesandts Fordringer, men sammenkaldte Repræsentanter fra alle Dele af Riget for at overveje, hvad der kunde gøres til Forsvar mod Papisternes grusomme og forræderiske Sammensværgelse.

Gesandten rejste forbitret bort, da han ikke kunde opnå at faa Knox bragt til Tavshed. En mere glimrende Retfærdiggørelse for Knox' Haardhed overfor Papisterne end Blodbrylluppet i Paris vilde ingen kunne have givet ham.

Knox dør.

Ud paa Lethingtons fik Knox stærke Hoved- og Brystmerter. Vennerne raadede ham til at søge Læge. Han svarede, at han ikke vilde tilbagevise Lægemidler skønt han var vis paa, at Herren snart vilde gøre Ende paa alle hans Lidelser. Torsdag den 13. November var han saa svag, at han maatte blive i Sengen og ikke kunde læse de Bibelafsnit, han hver Dag plejede at læse, men bad sin Hustru og sin Skriver Richard Bannatyne om at skiftes til at læse dem for ham, og særlig Joh. 17 og Esajas 53 samt et Kapital af Efeserbrevet.

Der blev næsten læst for ham af Bibelen hver Time under hans Sygdom. Ofte ogsaa noget af Kalvins Prædikener over Efeserbrevet. Ofte troede man, han sov, men han svarede altid: „Nej, jeg hører det, Gud være lovet, og forstaar det nu meget bedre.

Disse Ord sagde han ogsaa kun fire Timer før sin Død.

Samme Dag bad han sin Hustru give Folkene deres Løn. Men en af dem vilde han selv betale. Denne gav han 20 Kr. mere, end der tilkom ham og sagde: „Du vil aldrig faa noget af mig mere i dette Liv. „Han formanede dem alle til at vandre i Guds Frygt, som det sømmede sig for Kristne, der havde levet i hans Hus.

Fredag den 14. stod han op. Han troede, det var Søndag, og vilde til Kirke for at prædike om Kristi Opstandelse. Han var saa svag, at to Mænd maatte hjælpe ham op, og han kunde kun med stort Besvær sidde paa en Stol.

Lørdag Middag kom to af hans fortroligste Venner blandt Prædikanterne. Da de saa, hvor syg han var, vilde de gaa igen, men han forlangte, at de skulde blive, stod op af Sengen og satte sig til Bords med dem. Han gav Befaling til at stikke et Fad Vin an og sagde muntert, at nu skulde de drikke, saa længe der var noget!

Søndag den 16. troede han, at det var den første Dag i den Faste, der var anordnet i Anledning af Blodbrylluppet, og vilde derfor intet spise. Men man overbeviste ham om hans Vildfarelse. Fasten skulde først begynde næste Søndag.

Mandag den 17. samlede en Del Prædikanter i hans Værelse, og han talte til dem og gjorde et dybt Indtryk paa alles Hjerter: „Den Dag, jeg har længtes saa ofte og saa hjertelig efter, den Dag, da jeg skal udløses fra mine svære Arbejder og usigelige Lidelser og være hos Kristus, nærmer sig og er allerede for Døren. Velan da Gud er mit Vidne, hvem jeg har tjent i hans Søns Evangeliums Aand, at jeg intet har lært ud over den rene og pure Evangeliums Lære, og at det har været mig magtpaaliggende fremfor alt at under-vise de uvindende deri, styrke de troende, trøste de svage, forsagte og modløse ved Naadens Forjættelser og kæmpe mod de stolte og genstridige med de guddommelige Trusler. Jeg ved, at mange ofte har beklaget sig og endnu beklager sig over, at jeg har været for streng, men Gud ved, at mit Hjerte altid var fjernet fra Had til de Personer, mod hvem jeg har fremholdt Guds strenge Domme. Jeg kan ikke nægte, at jeg følte den største Afsky overfor de Synder, de begik, men jeg havde kun den ene Hensigt om muligt at vinde dem for Herren. Hvad der fik mig til at udtale det, som Herren lagde i min Mund, saa dristigt og uden Persons Anseelse, var intet andet end den dybeste Ærefrygt for Gud, der har kaldet mig og i sin Naade sat mig til en Husholder over sine Hemmeligheder, og den Tro, at han vilde fordre Regnskab af mig for den mig betroede Tjeneste, naar jeg engang skulde staa for hans Domstol. Jeg bekender derfor for Gud og hans hellige Engle, at jeg aldrig har gjort en Forret-

ting af hans hellige Ord eller søgt at behage Mennesker eller tilfredsstille mine egne Lidenskaber, ligesaa lidt som at finde mig i andres, men at jeg samvittighedsfuldt har benyttet de mig givne Gaver til den Kirkes Opbyggelse, som jeg havde at vaage over. Hvilken ilde Omtale syndige Mennesker end vil give mig i denne Henseende, skal det være min Trøst, at jeg har en god Samvittighed. Men nu, mine dyrebare Brødre, bliv ogsaa I i Evangeliets evige Sandhed, giv flittigt Agt paa Hjorden, over hvilken Herren har sat eder, og som han har forløst med sin enbaarne Søns Blod. Og du, min kære Broder Lawson (hans Efterfølger ved St. Giles,) kæmp den gode Kamp og gør Herrens Gerning glad og modig. Herren fra det høje velsigne eder og hele Edinburghs Kirke. Saa længe den vil blive ved det Sandhedens Ord, den hørt af mig, skal Helvedes Porte ikke faa Overhaand over den.“

Han advarede dem dernæst mod at holde med dem, der ikke vilde anerkende Kongens Myndighed, og gjorde derefter nogle Bemærkninger til en Anklage, som Lethington havde fremført mod Kirkeforstanderskabet. Men saa var han ogsaa saa udmattet, at han ikke kunde tale mere.

De tilstedeværende bad sammen med ham og tog Afsked fra ham med mange Taarer.

Da de gik, bad han Præsterne Lawson og Lindsay blive tilbage. „Der er noget, som trykker mig,“ sagde han. „I har været Vidne til Kirkaldys tidligere Mod og Fasthed i Guds-Sag, men ak! hvilken Afgrund har han ikke nu styrtet sig ud i. I maa derfor ikke nægte mig den Bøn jeg nu beder. Gaa til Slottet og sig ham, at John Knox ogsaa nu i sin Dødsstund er det samme Menneske, som han har kendt i sund Tilstand, og at han beder ham betænke, hvad han ogsaa selv engang var, og hvad han nu er, og sig ham, at det udgør en stor Del af min Kummer at tænke paa ham. Hverken den Klippe, som han stoler paa (Borgen,) eller den Mands (Lethingtons) kødelige Klogskab, som han regner for en Halvgud, ej heller de fremmede Bistand vil kunne skærme ham, men han vil uden Barmhertighed blive slæbt bort fra sin Klipperede og ved højlys Dag hængt i en Galge, hvis han ikke snart bedrer sit Liv og tager sin Tilflugt til Guds Naade. — Denne Mands Sjæl er mig dyrebare. Jeg vil ikke, at den skal gaa tabt, dersom jeg kan redde den.“

Prædikanterne lovede at gaa Ærindet. De gik op paa Borgen og bad om at tale med Kommandanten.

I Førstningen blev Kirkaldy bestyrtet og forvirret, men efter at han hemmelig havde talt med Lethington, vendte han tilbage til Prædikanterne og gav dem et uvenligt Svar.

Da Knox fik dette at vide, blev han bedrøvet. Han sagde: „Jeg har bedt alvorlig for denne Mands Sjæl, og jeg stoler ogsaa endnu paa, at den skal blive frelst. Men jeg er sørgmodig over, at hans Legeme skal komme saa ilde af Dage. — Herren har forsikret mig om, at der vil være Naade for hans Sjæl. Men angaaende den anden (Lethington) har jeg ikke nogen saadan Forsikring.“

Sandheden af disse Ord bekræftedes snart efter. Lethington tog sig selv at Dage ved Gift for at undgaa Dødsstraffen. Kirkaldy derimod blev hængt den 3. August i Aaret efter Knox' Død. Kort for Dommen skulde fuldbyrdes, bad Kirkaldy Lindsay, der ledsagede ham til Galgen, om at gentage Knox' Ord for ham, og disse Ord trøstede ham i høj Grad. „Jeg haaber,“ sagde han til Lindsay, „at jeg, naar Folk tror, at jeg er død, skal kunne give et Tegn paa, at Gud er min Sjæl naadig, saaledes som denne Mand har forudsagt.“ Og saaledes skete det. Da den hængte for alles Øjne syntes død, løftede han pludselig sine foldede Hænder op og lod dem igen langsomt synke ned.

Knox' Kræfter var nu meget smaa, men han vedblev dog at tage imod Folk af alle Samfundsklasser, naar de kom for at se til ham. Ingen fik Lov at gaa uden at have faaet indtrængende Formaninger. Lord Boyd kom og sagde til ham: „Jeg ved, Herre, at jeg har forærmert Dem paa mange Maader, og jeg er nu kommen for at bede Dem om Tilgivelse.“ Knox' Svar hørte de omstaaende ikke, da de skyndte sig ud for at lade de to alene; men næste Dag kom Lord Boyd igen og havde denne Gang Grev Morton og Godsejer Drumlanrig med sig.

Knox spurgte Morton, om han havde været kendt med Bothwells Beslutning om at ville myrde Darnley.

Morton nægtede dette. (Men han løj, thi senere bekendte han, at han havde vidst det, men ikke turdet advare Darnley, da denne var et saa taabeligt Barn, at alt, hvad han fik at vide, straks gik videre til Dronningen.)

Da sagde Knox: „Vel! Gud har gjort store Velgerninger mod Dem, som han ikke gør mod ret mange. Han har givet Dem Rigdom, Visdom og Venner, og er nu i Begreb med at gøre Dem til Regent i dette Rige. Derfor beder jeg Dem i Guds Navn bruge disse Gaver ret, og især bedre end De hidtil har gjort. Brug dem fremfor alt til Guds Ære, Evangeliets Fremme, Guds Kirkes og hans Tjenestes Opretholdelse, men dernæst ogsaa til Kongens Vel og til hans Riges og hans Undersaatters Vel. Gør De det, vil Gud velsigne Dem. Gør De det ikke, vil han berøve Dem disse Gaver, og Deres Endeligt vil blive Skam og Skændsel.“

Disse Ord gik i Opfyldelse. Morton blev hængt i 1581. Han mindedes da den døende Reformators Ord og sagde: „Jeg har fundet, at alt, hvad denne Mand sagde, var sandt.“

Torsdag den 20. November besøgte Lord Lindsay og forskellige andre Adelsmænd Knox. Han formanede dem til at blive ved den Sandhed, de havde hørt, thi der fandtes intet andet Livets Ord, og han bad dem vogte sig for at have noget at gøre med dem paa Slottet. — Grev Glencairn kom ind med Lord Ruthven. Den sidste spurgte Knox, om der var noget, han kunde gøre for ham, thi saa skulde han blot sige til; men Knox svarede: „Jeg bryder mig ikke om al Verdens Gunst og Venskabel!“

En from Dame af Knox' Menighed opfordrede ham til at prise Gud for alt det gode, han havde faaet Lov at udrette, og begyndte selv at rose ham i høje Toner.

„Stille, stille,“ sagde han, „Kød og Blod er indbildsk nok. Det trænger ikke til at faa sit Hovmod næret. Jeg maa sige til Dem, hvad jeg før har sagt: Frue, Frue, den sorte har endnu aldrig traadt dem paa Tærne! Lad Stoltheden fare, og smyk Dem med Ydmyghed.“

Derpaa laa han og talte med sig selv, som han forøvrigt gjorde det meste af Dagen. „Jeg stoler paa Guds frie Naade i Kristus, som han har aabenbaret Mennesker ved sin Søn. Han alene er min Visdom, Retfærdighed, Helligelse og Genløsning. — Jeg er i Gæld til eder alle, og jeg kan aldrig betale det, men jeg overlader det til ham, der er i Stand til at gøre det, den levende Gud selv.“

Fredag den 21. befalede han Richard Bannatyne at bestille hans Ligkiste. Han tilbragte iøvrigt Dagen med Bertagninger og Bøn. „Kom, Herre Jesus! Kære Herre, i dine Hænder befaler jeg min Aand! Vær naadig, o Herre, mod din Kirke, som du har købt! Giv dit betrængte Folk Fred! Opvæk troende Prædikanter, som kan tjene din Kirke! Giv os, Herre, at afsky Synden baade for din Vredes og din Naades Skyld! — Bliv ved at tjene Herren i Ærefrygt, saa er Døden ikke frygtelig! Nej, salig vil Døden være for den, som har smagt Kristi Døds Kraft!“

Søndag den 23. som var den første Fastedag, laa han ganske stille. Men om Eftermiddagen raabte han pludselig „Er her nogen, saa kom og se Guds Værk!“

Richard Bannatyne troede, at hans sidste Time var kommen. Han løb derfor og hentede en af Prædikanterne.

Da denne kom sagde Knox „Jeg har ligget i disse to Nætter og tænkt over Guds Kirkes sørgelige Tilstand. Kristi Brud er foragtet af Verden, men herlig i Guds Øjne. Jeg har kæmpet mod de aandelige Synder i de himmelske Ting og har sejret. Jeg har været i Himlen og har haft Del i Herligheden. Jeg har smagt de himmelske Glæder, og jeg er ogsaa der endnu.“

Efter Gudstjenesten kom der mange for at besøge ham. Da de saa, at han aandede tungt, spurgte de, om han havde mange Smerter. Han svarede, at han var rede til at ligge saaledes i Aarevis, om Gud vilde, og om han vilde vedblive at lade sin Naade i Kristus straae for ham. Han sov kun lidt, men bad meget.

Mandag den 24. var hans sidste Dag. Om Morgenen vilde han op. Han sad en halv Time paa en Stol, men derpaa blev han bragt i Seng igen.

„Det er ingen smertelig Smerte, men en saadan, der — som jeg haaber — vil gøre en Ende paa Kampen. Jeg overlader Omsorgen for min Hustru og mine Børn til eder, og beder eder — tre af hans Venner — at være dem i Ægtefælles og Faders Sted.

Kl. 3 Eftm. blev det mørkt for hans Øjne. Han bad sin Hustru læse 1 Kor. 15 og Joh. 17. Derefter syntes han at sove; men han sukkede dybt. Dog vaagnede han snart igen, og da man spurgte ham, hvorfor han havde sukket, svarede han: „Jeg har bestaaet mange Anløb af Satan, medens jeg var rask, men nu angreb den brølede Løve mig voldsomt og vilde slugte mig. Ofte har han stillet mig mine Synder for Øje, for at jeg skulde tvivle. Nu anfaldt han mig paa en anden Maade. Han vilde overtale mig til at tro, at jeg skulde have fortjent Himlen ved min Troskab i min Gerning. Men Gud gav mig at svare ham med Skriftens Ord: Hvad har du, som du ikke har annammet? Ved Guds Naade er jeg, hvad jeg er! Ikke jeg, men Guds Naade i mig. — Jeg er vis paa, han vil ikke angribe mig mere; men jeg skal om kort Tid ombytte dette dødelige og elendige Liv med den evige Salighed.

Kl. 10 holdt de Andagt. De havde ventet saa længe, for ikke at forstyrre hans Søvn. Da de var færdige, spurgte Dr. Preston, om han havde hørt, Bønnen. Knox svarede: „Gud give, at I og alle Mennesker havde hørt, hvad jeg har hørt: Jeg takker Gud for den himmelske Tone!“

Kl. 11 sagde han: „Nu er det der!“ Bannatyne kom og mindede ham om alle de rige Forjættelser, han saa tidt havde prædikeret for andre. Knox svarede ikke. Da bad Bannatyne ham give et Tegn paa, at han døde i Fred.

Derpaa løftede Knox to Gange sine Hænder op imod Himlen, hvorpaa han sov rolig ind og døde uden Dødskamp.

Onsdag den 26. November blev han begravet paa St. Giles Kirkegaard. Parlamentet var netop lige traadt sammen. Grev Morton havde faaet Regentskabet overdraget netop paa Knox' Dødsdag. Han og hele den i Hovedstaden til Stedeværende Adel tillige med en stor Mængde af Byens Borgere fulgte Ligtoget.

Da Kisten var sænket i Jorden, sagde Morton:

„Der ligger nu den Mand, som aldrig har frygtet for noget Menneskes Aansyn.“

Det var kort Ligtale, kortere end de fleste, men ogsaa sandere end de fleste. Og den er bleven husket. Endnu den Dag i Dag findes der intet vaagent Medlem af den skotske-presbyterianske Kirke, som ikke kender den og elsker den. Den har faaet Hjertet til at banke i mange skotske Drenges Bryst, og kun Gud ved, hvor mange Heltegerninger den har tilskyndet til. Den retfærdiges Ihukommelse er til Velsignelse.

I den kommende Tid vil Guds Kirke paa Jorden komme til at trænge til Mænd af denne Støbning. Gid den ikke maa savne dem, og gid Herren i sin Naade vil opvække saadanne ogsaa i vor danske Kirke, at den maa blive bevaret til Folkets Gavn og til de udvalgte evige Frelse.

CHRISTMAS BOOKS.

Ideal Gift Books for Lutheran Sunday-School Scholars and Young People.

These volumes constitute juvenile literature of the very best kind and will make appropriate Christmas gifts for Sunday-school scholars.

Watch and Pray. Has the same contents and is of the same size, as "Seek Ye the Lord" but is bound in stiff paper cover, cut flush, cover design in four colors.

Per copy \$0.25

Come Unto Me and Trust in the Lord are two 20-page Bible Picture Books each containing four full page colored illustrations and six etchings. Size 8 x 10 1/2. Bound in stiff paper cover, cut flush, colored cover design. Per copy.....\$0.20

New PASTIME SERIES

Pleasant Paths. By G. W. Lose. Pictures, stories and verses for small children. The volume contains many bedtime stories and verses that will interest and instruct. Bound in board with cloth back and three-color cover design. 64 pages. Per copy, \$0.30

Happy Hours. Has the same contents as "Pleasant Paths" but is bound in stiff paper cover, cut flush, three-color cover design. Per copy \$0.25

Camp Misery. A story for the young. By A. Vollmar. Per copy, 20 Cts.

Miss Toosey's Mission. By the author of "Laddie". Per copy, 35 Cts.

Teddy's Button. By Amy LeFevre. Per copy 30 Cts.

Jessica's First Prayer. By Hesba Stretton. Per copy, 35 Cts.

The Dragoon. By N. P. Madsen. Per copy 25 Cts.

Glory to God. Christmas Stories For Little Ones. Per copy, 10 Cts.

May Allen's Xmas Tree. A Christmas story for little folks. Per copy, 25 Cts.

The Sweet Story of Old. A life of Christ for children. By Mrs. L. Haskell. Per copy, 50 Cts.

Beyond the Marshes. By Ralph Connor, author of "Black Rock". Per copy, 25 Cts.

Beautiful Bible Stories for Children. By Charlotte M. Yonge. Per copy, 60 Cts.

Kept for the Master's Use. By Frances Ridley Havereal. Per copy, 35 Cts.

Danske Julebøger for Børn.

Elses Juleferie	\$0.20
En Julerejse	.25
Julefortællinger for Børn	.10
Julebog for Børn	.10
Ære være Gud!	.10
Fred paa Jord!	.25
Ved skiftende Belysning	.40
Hvorfor græder Bedstemor	.20
Fire Fortællinger	.25
Seks Fortællinger	.30
Den lille Søfugl	.40
Uden Hænder	.20
Vogt mine Lam	.35
Adventsklokken	.25
Din Broders Blod	.40
Pigebørn og Pigebørn	.50
Jessica's første Bøn	.40
Barnesmil	.30

Indbundne Aargange af „Børnebladet“. Aargangene 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, og 1919.

Kartonneret \$1.00 pr. Aargang. Solidt indb. \$1.50 pr. Aargang. DAN. LUTH. PUBL. HOUSE, Blair, Nebr.